

2005-03-31

Överenskommelse om en fortsatt satsning för utveckling av psykiatri

Med den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården (prop. 1999/2000:149, bet. 2000/01:SoU5, rskr. 2000/01:53), påbörjades en omfattande satsning för att stärka primärvård, äldrevård och psykiatri. För att stimulera utvecklingen har handlingsplanen omfattat tre centrala delar: *utvecklingsavtal, resurstillskott och uppföljning*. Sveriges landsting och kommuner har i samband med genomförandet av den nationella handlingsplanen fått ett ekonomiskt tillskott på närmare nio miljarder kronor under åren 2001-2004.

Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att på nationell nivå följa upp och utvärdera den nationella handlingsplanen. Socialstyrelsen har i sina uppföljningar funnit att handlingsplanen lett till en positiv utveckling inom flera områden samtidigt som det finns områden där ytterligare insatser behövs. Framsteg har gjorts t.ex. när det gäller tillgängligheten till primärvården, beträffande personalens kompetens och läkarmedverkan i vården och omsorgen om äldre samt för barn- och ungdomar med psykisk ohälsa. När det gäller utveckling av läkartätheten i primärvården så finns behov av ytterligare utvecklingsåtgärder. Möjligheten för medborgarna att välja fast läkarkontakt, utvecklingen av mångfald av vårdgivare, samverkan mellan vårdgivare samt situationen för äldre med psykisk ohälsa är också viktiga områden för den fortsatta handlingsplanen.

Det utvecklingsavtal¹ som legat till grund för handlingsplanen löpte ut vid årsskiftet 2004/2005 och handlingsplanen avslutades därmed. Staten, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet är eniga om att det är viktigt att det positiva utvecklingsarbete som påbörjats med handlingsplanen får fortsätta även kommande år. En kraftsamling skall ske inom kommuner och landsting för att främja utvecklingen på de områden där Socialstyrelsens uppföljningar visat att ytterligare åtgärder behövs.

Parterna är mot bakgrund av detta överens om att två nya överenskommelser skall tecknas om inriktningen på det fortsatta arbete. En överenskommelse som avser primärvård och äldrevård samt en överenskommelse som avser psykiatri. Denna överenskommelse avser psykiatri.

Parterna är överens om att inriktningen och åtagandena i det ursprungliga utvecklingsavtalet skall ligga fast vad gäller psykiatri. Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet åtar sig att verka för att landstingen och kommunerna genomför insatser i enlighet med denna överenskommelse. Kommunernas och landstingens arbete skall ha ett jämställdhetsperspektiv.

¹ Bilaga 1. Avtal om utvecklingsinsatser inom vården och omsorgen för åren 2002-2004.

2005-03-31

Barn och ungdomar

Inriktningen att förebygga psykisk ohälsa genom ett tidigt och adekvat stöd kvarstår. Ett sätt att stärka denna process kan vara att utveckla det förebyggande arbete som utförs vid ungdomsmottagningarna. Barn och ungdomar med psykisk ohälsa kan komma i kontakt med flera olika verksamheter och huvudmän, vilket ställer krav på samarbete och samordning utifrån barnens och ungdomarnas specifika behov.

Vårdinnehållet för barn och ungdomar med psykiska problem och samtidigt missbruk måste ges fortsatt uppmärksamhet, liksom samordningen mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri. Vi är således eniga om att det är av yttersta vikt att fortsatta ansträngningar görs för att motverka och behandla psykisk ohälsa bland barn och ungdomar genom att kommuner och landsting åtar sig att stärka såväl pågående verksamheter som nya initiativ som syftar till att barn och unga kan få ett samlat och tidigt stöd.

Vi är därför överens om att det måste bedrivas fortsatt utvecklingsarbete inom detta område och att landstingen och kommunerna svarar för att:

- barn och ungdomar som visar tecken på psykiska problem erbjuds tidigt och adekvat stöd,
- vårdinnehållet utvecklas för barn och ungdomar med psykiska problem och samtidigt missbruk,
- vårdbehoven hos ungdomar i åldersgruppen 16-25 tillgodoses genom samordnade insatser mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri.

Personer med psykiskt funktionshinder

Socialstyrelsens uppföljning visar att fortsatta satsningar för att förbättra stödet till personer med psykiska funktionshinder är nödvändiga. Vi är därför eniga om att gemensamt uppmärksamma denna målgrupp med syfte att stimulera landsting och kommuner till aktiva åtgärder.

Landstingen och kommunerna svarar för att:

- personer med psykiskt funktionshinder särskilt uppmärksammas så att deras psykiatriska och somatiska vårdbehov blir tillgodosedda genom en utvecklad samverkan mellan primärvården, psykiatri och socialtjänsten.

Äldre

Socialstyrelsens uppföljning visar att äldre personers psykiska ohälsa i stor utsträckning är oidentifierad och därmed obehandlad. Vi delar den bedömning som görs i uppföljningen att den psykiska ohälsan i högre åldrar är så vanlig att den kan betraktas som ett folkhälsoproblem, vilket kräver aktiva insatser från kommuner och landsting.

Mot denna bakgrund är vi överens om att landstingen och kommunerna svarar för att:

2005-03-31

- äldre med psykiatriska vårdbehov identifieras och erbjuds behandling.

Den ekonomiska omfattningen av överenskommelsen

År 2004 tillfördes det generella statsbidraget närmare 4 miljarder kronor med hänvisning till den nationella handlingsplanen. Beloppet fördelades med 70 procent till landstingen och 30 procent till kommunerna. Fördelningen på enskilda kommuner respektive landsting har skett baserat på folkmängd. Fr.o.m. 2005 har medlen på det generella statsbidraget förts till det nya anslaget 48:1 Kommunalekonomisk utjämning. Inom ramen för det nya anslaget ingår ett regleringsbidrag eller en regleringsavgift som fördelas på samma sätt som det generella statsbidraget, dvs. med ett enhetligt belopp per invånare. De medel som 2004 tillfördes det generella statsbidraget med hänvisning till den nationella handlingsplanen ligger från och med 2005 kvar med samma fördelning mellan kommuner och landsting. Under 2004 beräknas ca 500 miljoner kronor ha gått till förbättringar av psykiatrin inom ramen för den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvård. Fr.o.m. 2005 ingår dessa medel i finansieringen av det nya utjämningsystemet. Regeringen förutsätter att en motsvarande summa kommer att användas av huvudmännen till fortsatta satsningar inom psykiatrin åren 2005-2007.

Uppföljning

Det åligger respektive landsting att fortsätta att följa upp de lokala handlingsplaner som de utarbetade 2001. Landstingen skall senast den 1 mars 2006-2007 redovisa till Socialstyrelsen hur de lokala handlingsplanerna har genomförts samt vilka resultat som uppnåtts. Därutöver åligger det landstingen att senast den 30 september 2007 till Socialstyrelsen redovisa en samlad bedömning av resultatet av utvecklingsinsatserna samt hur intentionerna i detta utvecklingsavtal uppfyllts i respektive landsting. Socialstyrelsen kommer i ett särskilt regeringsbeslut att få i uppdrag att årligen följa upp satsningarna.

Godkännande av överenskommelsen

Överenskommelsen gäller för åren 2005-2007 och blir giltig under förutsättning att den godkänns av regeringen och av Landstingsförbundets och Svenska Kommunförbundets styrelser, samt under förutsättning av riksdagens godkännande av budgetpropositionen för respektive år.

För staten genom Socialdepartementet

För Landstingsförbundet och Svenska
Kommunförbundet

Mikael Sjöberg

Håkan Sörman